

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра виконавського мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фах (духові та ударні інструменти)

Освітня програма **Музичне мистецтво**

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02** Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Спеціальний музичний інструмент (дух. та уд. інструменти)
Викладач (-і)	Мельник О. Ю, Вакалюк П. В., Коломієць Т. О.
Контактний телефон викладача	096 3817381
Е-mail викладача	melnylolexandr@ukr.net
Формат дисципліни	індивідуальні заняття
Обсяг дисципліни	900 год., 30 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	Не передбачено дистанційного навчання
Консультації	Кожна п'ятниця з 10.00 до 14.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>У навчанні і вихованні майбутніх виконавців і педагогів спеціальним класам належить особливо важлива роль. Найважливішою задачею педагога з фаху є виховання в студентів розуміння основної мети – навчитися правдиво розкривати художній задум виконуваних творів і засобами музично-виконавської майстерності доносити його до слухачів. Тому робота в спеціальному класі спрямована головним чином на усвідомлення і творче втілення студентом змісту, форми, стилю виконуваних творів і на оволодіння різноманітними засобами художньої майстерності.</p> <p>Плідність цієї роботи значною мірою обумовлюється розвитком творчої ініціативи і самостійності студента. Постійне стимулювання творчої ініціативи студента, виховання в нього навичок самостійної роботи є однією з головних задач музичного виховання.</p> <p>Прагнучи до найбільш досконалого виконання, усіяко розвиваючи віртуозну техніку, роз'яснюючи шляхи і методи оволодіння прийомами гри на інструменті, потрібно виховувати в той же час правильне розуміння музично-виконавської техніки, що є лише засобом утілення художньо-виконавських задумів. Особливе місце повинна займати робота над оволодінням співучим змістовним тоном у широкому змісті цього слова. Виховання художньої і технічної сторін музично-виконавської майстерності варто здійснювати в їхній нерозривній єдності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Підготовка висококваліфікованих фахівців мистецької галузі, які володіють художньою музично-виконавською майстерністю, необхідною для самостійної професійної діяльності в якості артистів оркестрів, камерних ансамблів, вчителів (викладачів) спеціального музичного інструменту (духові та ударні інструменти) музичних шкіл, шкіл мистецтв, музичних коледжів (училищ) та коледжів культури і мистецтв.</p> <p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Знати: <ul style="list-style-type: none"> ▶ стильові особливості виконання творів композиторів різних епох, національних шкіл і художніх течій; ▶ засоби художнього втілення композиторського задуму; ▶ методу поетапного вивчення твору; ▶ роль та місце інструктивного матеріалу у процесі формування музиканта-педагога; ▶ особливості роботи над звуком, метро-ритмом, інтонацією, штрихами, динамікою; ▶ загальномузичні та специфічні засоби фразування. ✓ Вміти: 	

- ▶ виконувати музичні твори різних епох та стилів, українських та зарубіжних композиторів;
- ▶ застосовувати на практиці різноманітні штрихи та прийоми скрипкової гри;
- ▶ реалізувати навички камерно-ансамблевої та оркестрової гри;
- ▶ творчо підбирати інструктивний матеріал для подолання технічних труднощів у художніх творах;
- ▶ читати з листа;
- ▶ вміти застосовувати набуті творчо-виконавські навички у педагогічній діяльності.

4. Результати навчання (компетентності)

- ▶ Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності музичного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу.
- ▶ Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва.
- ▶ Здатність володіти знанням базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та нотного репертуару.
- ▶ Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті, оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.
- ▶ Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.
- ▶ Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і репетиційних методик.
- ▶ Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській та педагогічній діяльності.
- ▶ Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.
- ▶ Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності вчителя (викладача) спеціального музичного інструменту.
- ▶ Здатність оперативно застосовувати знання, вміння та навички у педагогічній роботі в процесі формування естетичних поглядів та художніх смаків.
- ▶ Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових та середніх музичних навчальних закладах.
- ▶ Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в процесі виконавської та педагогічної діяльності.
- ▶ Здатність сприймати новітні концепції в сфері музичного виконавства, музикознавства, методології, музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин - 900
індивідуальні заняття	312
самостійна робота	588

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I - VIII	Музичне	I – IV роки	Нормативний

	мистецтво	навчання
Тематика курсу		
Річний план-мінімум		
I курс		
1.	Два твори великої форми	
2.	Чотири різнохарактерні п'єси	
3.	Етюд (5-6)	
4.	Гами, арпеджіо D ₇ , VII ₇ зм	
II курс		
1.	Два твори великої форми	
2.	Чотири різнохарактерні п'єси	
3.	Етюд (5-6)	
4.	Гами, арпеджіо D ₇ , VII ₇ зм	
III курс		
1.	Два твори великої форми	
2.	Чотири різнохарактерні п'єси	
3.	Етюд (5-6)	
4.	Гами, арпеджіо, D ₇ , VII ₇ зм	
5.	Камерна соната	
IV курс		
1.	Твір великої форми	
2.	Дві різнохарактерні п'єси	
3.	Етюд (4)	
4.	Камерна соната	
РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ		
<i>Для переходу на другий курс</i>		
		<i>Флейта</i>
Вівальді А. «Концерт»		
Колодуб Ж. «Ноктюрн»		
		<i>Гобой</i>
		<i>Кларнет</i>
Вебер К. «Концерт №1»		
Гомоляка В. «Рапсодія»		
		<i>Саксофон</i>
Бах Є. С. «Соната №4»		
Носов В. «Ноктюрн»		
<i>Для переходу на третій курс</i>		
		<i>Флейта</i>
Моцарт В. «Концерт ре мажор»		
Главач М. «Пастораль»		
		<i>Кларнет</i>
Іщенко Ю. «Соната»		
Василенко С. «Східний танець»		
		<i>Саксофон</i>
Ібер Ж. «Камерне концертино»		
Колодуб Л. «Гуцульські старосвітські награвання»		
<i>Для переходу на четвертий курс</i>		

<i>Флейта</i>
Декрук Ф. «Елегійне скерцо» Хіндеміт П. «Ехо»
<i>Кларнет</i>
Россіні Дж. «Інтродукція, тема і варіації» Дебюссі К. «Місячне сяйво»
<i>Саксофон</i>
Паганіні Н. «Венеціанський карнавал» Ревчун А. «Концертний етюд»

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ

<i>Флейта</i>
Бетховен Л. В. «Тема і шість варіацій» Онегер А. «Танець кізочки» Колодуб Ж. «Легенда» Виконання п'єси – на одному із споріднених інструментів (флейта-пікколо, флейта-альт, флейта-бас) Камерна соната
<i>Кларнет</i>
Верді-Бассі «Концерта фантазія» Мессаже А. «Конкурсне соло» Пауер І. «Монолог» Виконання п'єси – на одному із споріднених інструментів (малий кларнет (in-es), бас-кларнет) Камерна соната
<i>Саксофон</i>
Ібер Ж. «Камерне концертино» Бонно П. «Концертна п'єса в джазовому стилі» Тараненко І. «Птах зі зламаним крилом (соло)» Виконання п'єси – на одному із споріднених інструментів (саксофон-сопрано, альт, тенор, баритон) Крестон П. «Соната»

6. Система оцінювання курсу

Навчальний семестр	Контрольний захід (семинар, контрольна робота, технічний залік, академконцерт, огляд тощо)	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал за контрольний захід
I	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, (терції, сексти, октави, децими); ► Два-три етюди на різні види техніки.	25
I	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25

I	Семестровий залік	Твір великої форми	50
II	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди ► Два-три етюди на різні види техніки.	25
II	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
II	Іспит	► Твір великої форми	50
III	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди ► Два-три етюди на різні види техніки.	25
III	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
III	Семестровий залік	► Твір великої форми	50
IV	Технічний залік	► Два-три етюди на різні види техніки.	25
IV	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
IV	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми	50
V	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, ► Два етюди на різні види техніки.	25
V	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
V	Семестровий залік	► Твір великої форми ► Камерна соната	50
VI	Технічний залік	► Гама, тризвуки,	25

		септакорди ▶ Два-три етюди на різні види техніки.	
VI	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
VI	Іспит	▶ Поліфонічний твір ▶ Твір великої форми ▶ Камерна соната	50
VII	Семестровий залік	▶ Одна п'єса ▶ Камерна соната	50
VIII	Іспит	▶ Твір великої форми ▶ Дві різнохарактерні п'єси ▶ Камерна соната	50

Шкала оцінювання успішності

університетська		національна	шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

7. Політика курсу

Заняття зі спеціального музичного інструмента будуються на основі послідовно розробленої програми навчання. Підбираючи репертуар, педагог повинен постійно враховувати індивідуальні особливості кожного студента, ступінь його обдарованості, музичного розвитку і спеціальної підготовки. Варто враховувати необхідність виконання музичного твору на досить високому художньому рівні, з належним ступенем технічної досконалості, без «знижок» на незрілість виконавця чи на особливі труднощі твору. Відповідно до цього в індивідуальних планах студентів повинна бути відображена визначена логічна послідовність і поступовість у виборі репертуару.

У репертуар спеціальних класів включається українська та зарубіжна музика різних стилів та жанрів, а також – найдосконаліші, в художньому відношенні, зразки сучасної музичної літератури.

Однією з найважливіших ланок навчального процесу є робота над етюдами, гамами й іншим навчально-допоміжним матеріалом. При виборі етюдів та інших інструктивних творів варто керуватися поєднанням художньої значимості з доцільністю їх вивчення для розвитку тих чи інших виконавських навичок. Вивчення етюдів може набувати різних форм в залежності від змісту і характеру поставлених навчальних завдань: доведення виконання етюда до певного ступеня довершеності, використання його в плані

ознайомлення чи читання нот з листа.

З метою більш тісного контакту зі студентами спеціального класу, а також для формування класу в колектив варто організувати класні заняття так, щоб на них була присутня максимальна кількість студентів.

8. Рекомендована література

1. Апатский В. Теория и практика игры на духовых инструментах. Музична Україна, 1989
2. Благодатов Г. Кларнет. М.: Музыка, 1965.
3. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України. Основи, 2000 р.
4. Готліб А. Основы ансамблевой техники. Музыка, М. 1971 р.
5. Гусев В. Технология коллективного творчества. Музыка, М. 1968 р.
6. Давыдян Р. Коллективное искусство: проблемы исполнительства и педагогики
7. Давыдян Р. Психологические аспекты квартетного музицирования Музыка, М. 1988 р.
8. Денисов Е. Ударные инструменты в современном оркестре. М.: Советский комп., 1982
9. Денисов Э. Ударные инструменты в современном оркестре. Сов. Композитор, М. 1987.
10. Диков В. Методика обучения игры на кларнете. М.: Музыка, 1983
11. Диков, Б. Методика обучения при игре на духовых инструментах / Б. Диков. – М. : Гос. муз. изд-во, 1973.
12. Иванов В. Саксофон. М.: Музыка, 1990
13. Круль П. Східнослов'янська інструментальна культура: історія, витоки і функціонування. Івано-Франківськ, 2006 р.
14. Круль П. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу. К., 2000 р.
15. Круль П. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу. Київ, 2000
16. Левин С. Духовые инструменты в истории музыкальной культуры. Ленинград, Музыка, 1983
17. Манжора Б. Методика навчання гри на тромбоні. К.: музична Україна, 1986
18. Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки). Выпуск 1. (под редакцией Е.В.Назайкинского), М., 1964; Выпуск 2. (под редакцией Ю.А.Усова), (под редакцией Ю.А.Усова), М., 1976. М., 1966; Выпуск 3. (под редакцией Ю.А. Усова), М., 1971; Выпуск
19. Мюльберг К. Теоретичні основи навчання гри на кларнеті. К.: Музична Україна, 1975.
20. Носирев Є. Методика навчання гри на гобої. К.: Музична Україна, 1971
21. Платонов Н.И. Вопросы методики обучения игре на духовых инструментах. М., Музыка, 1958
22. Посвалюк В. Т. Виконавство натруб'ї у містах східного регіону України (Донецьк, Луганськ, Дніпропетровськ) // Мистецтвознавчі записки. – К., 2007. – Вип. 12. – С. 3 – 11.
23. Посвалюк В. Т. Діяльність українських трубачів в галузі аудіо-, відео записів // Мистецтвознавчі записки. – К., 2006. – Вип. 9. – С. 14 - 21.
24. Посвалюк В. Т. До питання становлення та розвитку гри натруб'ї в Україні // Українська культура – минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. статей. – Рівне, 2003. – Том 8. – С. 141 – 146.
25. Посвалюк В. Т. Еволюція функцій і різновидів труби від давнини до наших днів // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук. праць. – К., 2003. – Вип. 4. – С. 166 – 171.

26. Посвалюк В. Т. Засновники, послідовники, визначні представники київської школи виконавства на трубі // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2002. – Вип. 4. – С. 136 – 141.
27. Посвалюк В. Т. Історія виконавства на трубі. Київська школа (друга половина XIX – XX ст.): Навч. посібник. – К., 2005. – 158 с.
28. Посвалюк В. Т. Клас труби у Київській середній спеціальній музичній школі-інтернаті ім. М.В. Лисенка // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2004. – Вип. 5. – С. 75 – 81.
29. Посвалюк В. Т. Мистецтво гри на трубі в Україні (Одеська школа) // Питання культурології: Зб. наук.статей. – К., 2005. – Вип. 21. – С. 192 – 201.
30. Посвалюк В. Т. Мистецтво гри натрубі в Україні: Монографія. – К., 2006. – 400 с.
31. Посвалюк В. Т. Найпоширеніші помилки та відхилення в процесі навчання і роботи музикантів-духовиків // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наук.праць. – К., 2006. – Вип.10. – С. 284 – 290.
32. Посвалюк В. Т. Огляд вітчизняних та зарубіжних “шкіл” для труби // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. – К., 2005. – Вип. 12. – С. 120 - 128.
33. Посвалюк В. Т. Оркестрова література для труби // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2005. – Вип. 3. – С. 169 – 172.
34. Посвалюк В. Т. Проблема верхнього регістру у виконавській практиці трубача // Мистецтвознавчі записки. – К., 2006. – Вип. 10. – С. 3 – 11.
35. Посвалюк В. Т. Професор Микола Якович Юрченко – видатний український виконавець і педагог // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв: Зб. наук.праць. – К., 2006. – Вип. 14. – С. 82 –87.
36. Посвалюк В. Т. Труба у творчості українських композиторів: симфонічна та оперна творчість // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2002. – Вип. 3. – С. 78 – 81.
37. Посвалюк В. Т. Труба у творчості українських композиторів: симфонічна та оперна творчість // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2002. – Вип. 3.– С. 75– 78.
38. Посвалюк В. Т. Українські виконавські школи гри на трубі // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України: Зб. наук.праць. – Рівне, 2006. – Вип. 1. – С. 25 – 29.
39. Посвалюк В. Т. Українські трубачі в міжнародних зв'язках // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. – К., 2005. – Вип. 13. – С. 114 – 125.
40. Посвалюк В. Т. Українські школи виконавства на трубі (Харківська виконавська школа) // Дослідження, досвід, спогади: Зб. наук.праць. – К., 2007. – Вип. 7. – С. 23 – 31.
41. Посвалюк В. Т. Щоденні самостійні вправи трубача: Навч. посібник. – К., 2003. – 56 с.
42. Посвалюк В. Т. Історія виконавства на трубі в Україні: Навч. посібник. – К., 2006. – 368 с.
43. Посвалюк В. Т. Співвідношення праці і відпочинку у практиці трубача // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К.: НМАУ, 2008. – Вип. 70. – С. 14 – 20.
44. Посвалюк В.Щоденні самостійні вправи трубача. К.: 2003
45. Тризно Б. Флейта. М.: Музыка, 1967.
46. Федотов А. Методика обучения игре на духовых инструментах. М.,1975.

Рекомендована література

Базова

1. Абдулаев А Теория и практика исполнительства на гобое Баку, 1968
2. Аврагинер, В Обучение и воспитание музыканта-педагога / В Аврагинер – М :

МГИК, 1981

3. Актуальные вопросы теории и практики исполнительства на духовых инструментах : сб тр / ГМПИИ им Гнесиных – М, 1985 – Вып 80 36
4. Актуальные проблемы музыкальной педагогики – М, 1977
5. Алексеев А О воспитании музыканта-исполнителя «Советская музыка», № 6, 1980
6. Алексеев А Педагогика творческого поиска «Советская музыка», 1981, № 3
7. Алиханов Т На занятиях по камерному ансамблю Музыка, М1989
8. Андреев Е О работе над продолжительными звуками, гаммами, арпеджио и основными штрихами в процессе индивидуальных занятий с музыкантами М, ВДФ при МГК, 1964
9. Андрій Проценко: Життєпис Спогади / (упоряд та комент: І Д Гамкала, Л А Проценко) – К: Музична Україна, 1990 – 286 с
10. Апатский В О динамике на фаготе Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под редакцией ЮА Усова М1971
11. Апатский В Опыт экспериментального исследования дыхания и амбушюра духовика Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 4 Под ЮАУсова М1976редакцией
12. Апатский В Н Основы теории методики духового музыкально-исполнительского искусства – Киев, НМАУ им П И Чайковского, 2006 – 432с
13. Апатский ВН, Терёхин РП Методика обучения игре на фаготе М, Музыка,
14. Баренбойм Л Музыкальная педагогика и исполнительство Л, Музыка, 1974,334 стр
15. Беркман ТЛ // Развитие художественных способностей – М, 1959
16. Беркман, ТЛ О методах формирования музыкально-слуховых представлений (опыт исследования) /
17. Блажевич, ВМ Школа коллективной игры на духовых инструментах / ВМ Блажевич – М, 1948
18. Богданов Л Проблемы интонирования на духовых инструментах М ВДФ при МГК 1984, вып23
19. Бочкарёв Л Л Психология музыкальной деятельности – М: Издательский дом «Классика- XXI», 2006 – 352 с
20. Бялый И Из истории фортепианного трио Музыка, М1989
21. Возрастная и педагогическая психология (под ред Петровского АВ) М, 1973
22. Вопросы методики воспитания слуха, Сб ст, Л, 1967
23. Вопросы методики начального музыкального образования Редакторы-составители: Натансон В, Руденко В, Музыка, М, 1981
24. Вопросы музыкальной педагогики – М, 1991 – Вып10
25. Вопросы музыкальной педагогики Сборник статей Редактор-составитель ЮА Усов М0,1983
26. Воспитание музыкального слуха Сб статей Ред ААгажанов М, 1977
27. Выготский ЛС Педагогическая психология Ред ВВДавыдова М, Педагогика, 1991
28. Гарань В Работа тромбониста над звуком Киев, 1980
29. Гарбузов Н Зонная природа звуковысотного слуха Изд-во АН СССР, М, 1948
30. Гарбузов Н Зонная природа темпа и ритма Музгиз, М – Л, 1950
31. Гарбузов НА – музыкант, исследователь, педагог Сб статей Сост ОСахалтуева, ОСоколова Ред ЮРагс М, Музыка, 1980, 303 стр
32. Гарбузов НА Внутризонный интонационный слух и методы его развития – М:

Музгиз, 1951 – 63 с

33. Гейнрихс, ИП Музыкальная память / ИП Гейнрихс // Музыкально-педагогическая подготовка учителя – М, 1972
34. Гейнрихс, ИП Музыкальный слух (теоретические основы и методические приемы развития) Чувство ритма и его развитие / ИП Гейнрихс // Музыкально-подготовка учителя – М, 1970 педагогическая
35. Гинзбург Л О работе над музыкальным произведением - М, Музыка, 1981
36. Горбачёв В Двойное стаккато на язычковых инструментах Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией ЮАУсова М0,1966
37. Готсдинер, АЛ Музыкальная психология / АЛ Готсдинер – М, 1993
38. Григорьев Б Освоение позиций и постановка правой руки на тромбоне Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под редакцией ЮА Усова М1971
39. Гриценко Ю Экспериментальные исследования некоторых особенностей звукоизвлечения и интонирования на валторне М, 1979
40. Гриценко ЮИ Технология освоения валторны М, Музыка, 1991
41. Давыдов В В Проблемы развивающего обучения М, 198637
42. Далькроз, Ж Ритм: его воспитательное значение для жизни и для искусства / Ж Далькроз – СПб, 1922
43. Данскер И Обучение гобоистов в детских музыкальных школах и училищах Л, 1968
44. Диков Б Методика обучения игре на кларнете М0,1983
45. Диков Б Настройка духовых инструментов Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 4 Под редакцией ЮАУсова М1976
46. Диков Б О работе над гаммами Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией ЮАУсова М0,1966
47. Диков Б Седракан А О штрихах духовых инструментов Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией Ю А Усова М0,1966
48. Диков Б О дыхании при игре на духовых инструментах М, 1956
49. Диков Б Специфические приёмы звукоизвлечения на деревянных духовых инструментах М, 1984
50. Диков Б, Богданов В Вопросы методики обучения игры на духовых инструментах М, Институт военных дирижеров1959
51. Дмитриев Г Ударные инструменты: трактовка и современное состояние – М0,1973
52. Должиков Ю Н Техника дыхания флейтиста // Вопросы музыкальной педагогики // Сб ст вып 4 – М Музыка, 1983 С 6–19 с
53. Должиков Ю Техника дыхания флейтиста Вопросы музыкальной педагогики М, Музыка, 1983, вып4
54. Дружинин ВН Психодиагностика общих способностей М, Академия, 1996
55. Ерёмин Д О специфике фагота и об особенностях обучения фаготистов Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск1 Под редакцией ЕВНазайкинского М, 1964
56. Еремкин Г Методика первоначального обучения игре на фаготе М, Музгиз, 1963
57. Жук И Розмышления о квартетном исполнительстве Советская музыка, 1973 р
58. Иванов В Д Словарь музыканта-духовика: – М: Музыка, 2007 – 128 с
59. Исполнительство на духовых инструментах и вопросы музыкальной педагогики // Труды ГМПИ им Гнесиных / отв ред И Пушечников – М, 1979 – Вып45
60. Карауловский Н Звуковысотная интонация на духовых инструментах и проблемы исполнительского строя В сб Исполнительство на духовых инструментах и вопросы музыкальной педагогики: Труды ГМПИ им Гнесиных, м, 1979, вып45
61. Карташева, З Джаз 80-х / З Карташева // Советская музыка – 1982
62. Касимов, ВГ Психолого-педагогические основы формирования оптимального

- сценического самочувствия у учащихся-музыкантов : автореф дис ... канд пед наук / ВГ Касимов – М, 1989
63. Кванц И Опыт наставления по игре на поперечной флейте // Дирижёрское исполнительство – М: Музыка, 1975
  64. Клитин, С Эстрада: проблемы врат мастерства / С Клитин – М, 1969
  65. Клитин, С Эстрада: проблемы теории, истории и методики / С Клитин – М, 1986
  66. Коган Г У врат мастерства Психологические предпосылки успешности пианистической работы М, Музыка, 1969
  67. Коган Г Избранные статьи М, Советский композитор, 1972
  68. Костюк, АГ Актуальные вопросы изучения музыкальных способностей личности / АГ Костюк // Материалы IV Всесоюз съезда общества психологов – Тбилиси, 1971
  69. Красавин В Амбюшюр кларнетиста Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск I Под редакцией ЕВ Назайкинского М, 1964
  70. Крейн Ю Стиль и колорит в оркестре Музыка М1967
  71. Круптязева Т Молокова Н Словарь иностранных музыкальных терминов Ленинград Музыка 1992
  72. Леонов СА Целостный анализ звукоизвлечения и звукообразования при игре на фаготе Элиста, 1992
  73. Либерман Е Экзамен по специальности и его оценка «Советская музыка», 1976, № 7
  74. Магомаев, А Вопросы методики обучения игре на духовых инструментах / А Магомаев – Баку, 1962
  75. Майкапар, СМ Музыкальный слух / СМ Майкапар – Петроград, 1915
  76. Маккиннон Л Игра наизусть – М: Классика-XXI, 2004 – 2004 – 152 с
  77. Методические записки по вопросам музыкального образования / под ред А Лагутина –М, 1991 – Вып3
  78. Музыкальное искусство и педагогика: история и современность – М : Музыка, 1991
  79. Музыкальное исполнительство и педагогика : сб ст / сост Т Гайдамович – М, 199138
  80. Музыкальные дисциплины в вузе культуры Вопросы методики преподавания – Л, 1984
  81. Мясищев ВН Проблема музыкальных способностей и ее социальное значение / ВНМясищев, АЛ Готсдинер // Роль музыки в эстетическом воспитании детей и Л, 1981юношества –
  82. Незванов Б К воспитанию внутреннего слуха «Советская музыка», 1980, №6
  83. Неклюдов Ю О конструктивных усовершенствованиях фагота Методика обучения игре надуховых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией Ю А Усова М0,1966
  84. Некоторые вопросы слухового развития учащегося Сб-к, Л, Музгиз, 1959
  85. Носырев Е Методика обучения игре на гобое Киев, 1975
  86. Остроменский, ВД Восприятие музыки как педагогическая проблема / ВД Остроменский
  87. Паутов А Эстетические проблемы культуры звука на медных духовых инструментах М,ВДФ при МГК, вып 23, 1984
  88. Переверзев Н Исполнительская интонация М, Музыка, 1989
  89. Переверзев Н Проблемы музыкального интонирования М, Музыка, 1966
  90. Петрушин ВА Музыкальная психология М: Владос,1997, 383 с
  91. Платонов Н Методика обучения игре на флейте Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией ЮА Усова М1966
  92. Платонов Н Техника игры на флейте М1939
  93. Платонов, КК Проблемы способностей / КК Платонов – М, 1972
  94. Прокофьев, ГИ Формирование музыканта-исполнителя / ГИ Прокофьев – М, 1956
  95. Прохоров АМузыкальный энциклопедический словарь Советская энциклопедия

М1991

96. Психология музыкальной деятельности: Теория и практика / Под ред Г М Цыпина —М: Издательский центр «Академия», 2003
97. Пушечников И Значение артикуляции на гобое Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под редакцией ЮА Усова М1971
98. Пушечников И Музыкальный звук гобоиста как основа художественной выразительности Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 4 ЮАУсова М1976Под редакцией
99. Пушечников ИФ Искусство игры на гобое М2005
100. Ражников ВГ Диалоги о музыкальной педагогике – М: Классика-XXI, 2004 – 140 с
101. Ражников ВГ Резервы музыкальной педагогики М, Знание, 1980
102. Ражников, ВГ Исполнение как творчество (Заметки психолога) / ВГ Ражников //Советская музыка – 1972 – № 2
103. Розанов С Основы методики преподавания игры на духовых инструментах М,Музгиз,1935; М, 1938
104. Ротуэлл Э (перевод ПЮргенсона) Техника гобоя Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 2 Под редакцией ЮАУсова М0,1966
105. Рубенштейн, СЛ Основы общей психологии / СЛ Рубенштейн – М, 1973
106. Седракян А Интонирование звуков лада на тромбоне Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 4 Под редакцией ЮАУсова М1976
107. Соловьёва АИ Основы психологии слуха (ред БГ Ананьева) Л, Изд-во Ленингр ун-та, 1972
108. Солодуев В Практическое пособие по изучению гамм, интервалов и арпеджий для валторны М, 1938
109. Старчеус М Слух музыканта М, МГК им ПИЧайковского, 2003
110. Талалай, БН Формирование исполнительских (двигательно-технических) навыков при обучении игре на музыкальных инструментах : автореф дис ... канд Талалай – М, 1982пед наук / БН
111. Тарасов, ГС К вопросу об интонационной природе музыкального слуха / ГС Тарасов //
112. Теплов, БМ Психология музыкальных способностей / БМ Теплов / АПН РСФСР – М, 1947
113. Терехин Р и Рудаков Е Вибрато на фаготе Методика обучения игре на духовых инструментах Очерки Вып I / Под ред Е Назайкинского М, 1964 39
114. Терёхин Р Апатский В Методика обучения игре на фаготе М0,1988
115. Усов А Пути совершенствования исполнительской техники валторниста Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под редакцией М 1971ЮА Усова
116. Усов Ю Воспитание исполнителей на духовых инструментах в Московской государственной консерватории (1917—1967) Методика обучения игре на духовых инструментах Очерки ВыпIII / Под ред Ю Усова М, 1971
117. Усов Ю Воспитание исполнителей на духовых инструментах в Московской консерватории (1866—1916) Методика обучения игре на духовых инструментах Вып II / Под ред ЮУсова, М, 1966 Очерки
118. Усов Ю Ежедневные упражнения трубача Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под редакцией ЮА Усова М1971
119. Усов Ю Состояние методики обучения игре на духовых инструментах и пути дальнейшего её совершенствования // Проблемы музыкальной педагогики редактор МА Смирнов) – М: Московская госуд консерватория, 1981(ответственный
120. Усов, Ю Вопросы музыкальной педагогики / Ю Усов – М, 1991
121. Федотов А О рациональных методах овладения «новой» системой кларнета Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 3 Под М

1971редакцией ЮА Усова

122. Федотов А Краткий обзор современного педагогического и концертного репертуара для духовых инструментов и краткий обзор некоторых современных игры 1975на духовых инструментах Методика обучения игре на духовых инструментах М,исполнительских школ

123. Федотов А О выразительных средствах кларнетиста в работе над музыкальным образом Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) Выпуск 4 ЮАУсова М1976Под редакцией

124. Федотов А Плахоцкий В О возможностях чистого интонирования при игре на духовых инструментах Методика обучения игре на духовых инструментах (Очерки) редакцией ЕВНазайкинского М, 1964 Выпуск 1 Под

125. Федотов, АА О возможностях чистого интонирования при игре на духовых инструментах / АА Федотов, ВВ Плахоцкий // Методика обучения игре на инструментах / под общ ред Ю Усова – М : Музыка, 1966 – Вып2духовых

126. Фейгин МЭ Индивидуальность ученика и искусство педагога М, Музыка, 1975

127. Цыбин В Основы техники игры на флейте М, Л, Гос муз изд-во, 1940

128. Шадриков, ВД Психология способностей / ВД Шадриков – М, 1997

129. Шестопал Б Процесс звуковысотного интонирования на гобое и проблемы исполнительского строя Исполнительство на духовых инструментах и вопросы музыкальной педагогики: Труды ГМПИ им Гнесиных, м, 1979, вып45

130. Якиманская ИС Развивающее обучение М, 1979